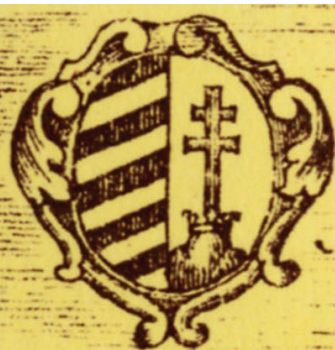

Diachistoriae

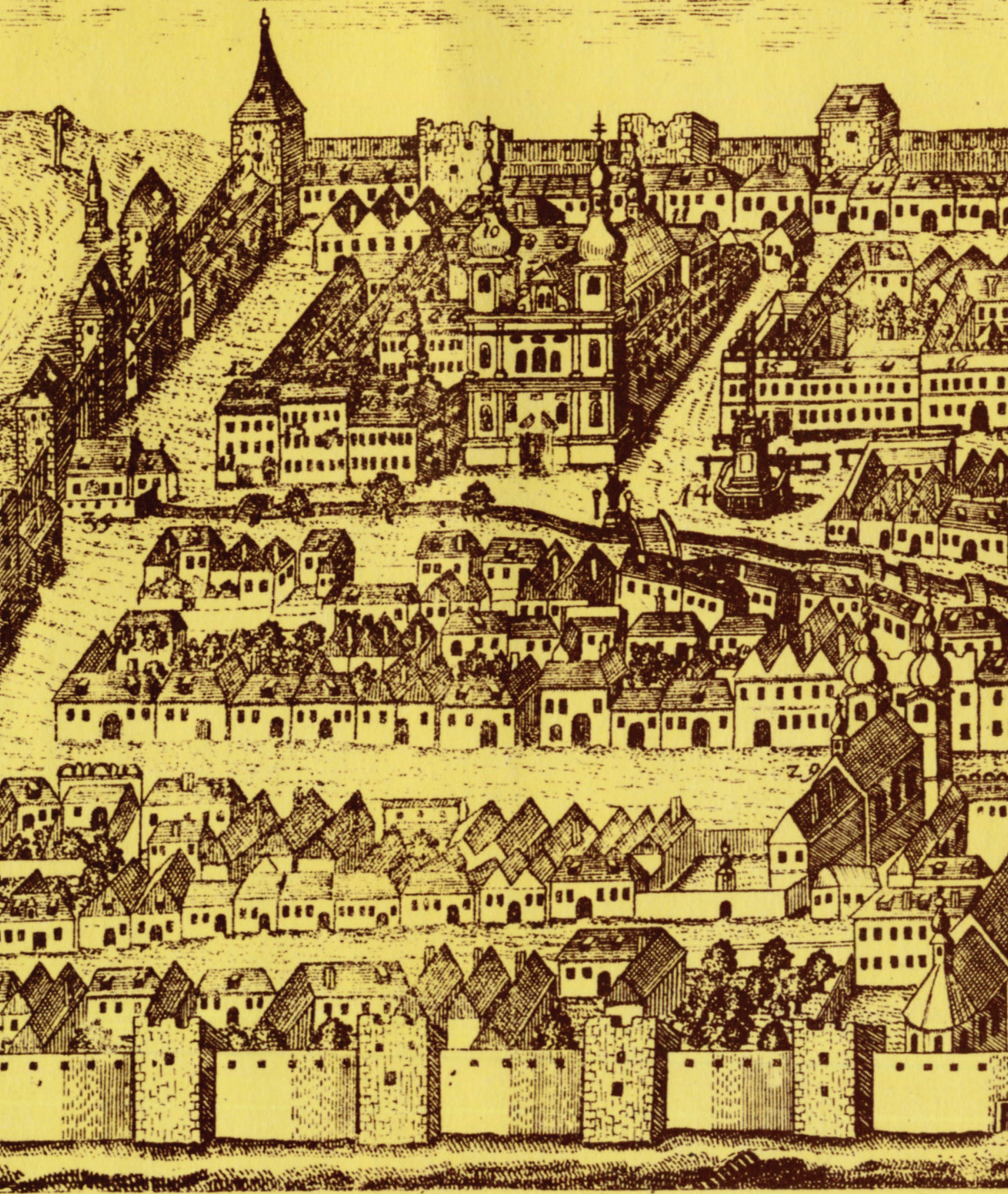
ŠTUDENTSKÝ ČASOPIS KATEDRY HISTORICKÝCH VIED A STREDOEURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ
UNIVERZITA SV. CYRILA A METODA V TRNAVE

OSMANSKÁ RÍŠA v stredoeurópskom priestore

TURIN

REDAKČNÁ RADA

Šéfredaktor
Jozef VOŘÍŠEK

Korektor
Mária ŠTRBOVÁ

Grafika
Filip SCHNEIDER
Jozef VOŘÍŠEK

Redaktori
Jozef VOŘÍŠEK
Filip SCHNEIDER
Miroslava LAMPARSKÁ
Viktória STEHLÍKOVÁ
Vladimír KOPPAN
Kristína BÍLOVÁ
Tomáš RUCKSCHLOSS
Jozef ORAVEC

Vážení čitatelia Via historiae,

ubehlo už 489 rokov od momentu, kedy vojsko uhorského a českého kráľa Ludovíta II. Jagelovského utrpelo zdrvivú porážku na poli neďaleko Moháča. Krajina tým stratila kráľa, prelátov, magnátov, tisíce vojakov a pre väčšinu obyvateľov Karpatského oblúka to bolo zároveň po prvý raz kedy sa stretli s úplne novým náboženstvom, novou kultúrou a ďalšou vlnou krutosti páchanou často na nevinnom a svetu neznalom sedliackom obyvateľstve. Pojmy ako Osman, Turek, či moslim sa stali na dlhé stáročia synonymom pre strach a beznádej: „*Jajže, Bože, strach veľiký, padli Turci na Poniky, padli, padli o polnoci, Jajže, Bože, niet pomoci*“, ako opisuje strach domáceho obyvateľstva jeden z hlavných predstaviteľov slovenského romantizmu Samo Chalupka vo svojom diele Turčín Poničan.

Hoci sa v súčasnosti pojem multikulturalita dostáva opatrne do každodenného života aj u nás na Slovensku, stále je ktokoľvek cudzí braný s istým odstupom a neraz i strachom. To, čo je pre západnú spoločnosť dnes už bežné, pre mnohé iné krajiny Európy bežné nie je. Dovolím si tvrdiť, že takýto obraz o ďalekých príšelcoch nie len u nás, ale v celom stredoeurópskom priestore naďalej pretrvá a pravdepodobne bude narastať. Ako by aj nenarastal, keď sa západná Európa po prvých migračných vlnách ocitá opäť zoči-voči teroristickým útokom.

Pred bezmála piatimi storočiami sa kultúrno-vojensko-politickou hranicou medzi kresťanským a moslimským svetom stalo okyptené Uhorské kráľovstvo, ktoré bolo navyše zmietané vnútornými bojmi o moc. V tomto čísle Vám preto prinesieme príspevky o Jánovi Zápoľskom a jeho spojení s Osmanmi od Tomáša Rückschlossa, ďalej Viktória Stehlíková oboznámi čitateľov o Filakovskom sandžaku a o dobytí Filakovského hradu, o Osmanskej prítomnosti na Morave píše Ľuboš Mordin a študentom predstaví svoj erasmovský pobyt v Istanbule Filip Schneider.

Príjemné čítanie tohto čísla želá celá redakcia Via historiae!

Jozef Voříšek
šéfredaktor

Svoje príspevky, námety, návrhy z histórie, návštevy hradov, kaštieľov prípadne iných zaujímavých miest môžete zasielať na viahistoriaucm@gmail.com

A nezabudnite ani na www.facebook.com/viahistoriae alebo <http://ff.ucm.sk/sk/studentske-casopisy/>

Svoje postrehy ohľadom lepšieho „pulzu katedry histórie“ zasielajte na: www.facebook.com/HISTORICKASPOLOČNOSTUCM

Obsah

Zápoľského spojenectvo s Turkami a prvé pustošenie Slovenska.....	7
Dobytie Filakovského hradu a Filakovský sandžak.....	14
Osmanské vpády na Moravu.....	19
Report: Erasmus v Istanbuli.....	22

Chronológia

1490 – 1516 vláda Vladislava II. Jagelovského v Uhorsku. Je poznačená úpadkom kráľovskej moci.

1521 29. augusta pád Belehradu, Osmami prelomili protitureckú obrannú líniu na juhu Uhorska. V Tom istom roku sa do Osmanských rúk dostala ďalšia významná pohraničná pevnosť Šabac.

1526 29. augusta sa odohrala bitka pri Moháči. Uhorské kráľovské vojsko bolo zničené osmanským vojskom, ktorému velil sultán Sulejman Nádherný. O život prišiel aj mladý kráľ Ľudovít II. Jagelovský. Po kráľovej smrti vypukla občianska vojna o uhorskú korunu medzi Jánom Zápoľským a Ferdinandom I. Habsburským.

1529 18. augusta Ján Zápoľský vzdal vazalský hold sultánovi Sulejmanovi na moháčskom poli, 7. septembra dobyl sultán budínsky hrad a zajal jeho obrancu Tomáša Nádašdyho., koncom septembra osmanská armáda začala obliehať Viedeň. Po pár týždňoch osmanská armáda musela ustúpiť a toto tzv. prvé obliehanie Viedne skončilo neúspechom.

1530 september – osmanské oddiely spustošili veľkú časť juhozápadného Slovenska. Išlo o prvý ničivý kontakt Slovenského územia s osmanským vojskom.

1532 10. – 31. August – obliehanie Kőszegu (Kysak) osmanskou armádou na čele so sultánom Sulejmanom, malá posádka na čele s Mikulášom Juršičom hrdinsky udržala hrad tri týždne a vzdala sa za slobodný odchod.

1533 uzavretý mier v Istanbule medzi Ferdinandom a Sulejmanom na osem rokov.

1538 24. februára uzavreli zástupcovia Ferdinanda a Zápoľského vo Veľkom Varadíne mier, ktorým sa obaja uznali za legálnych vládcov a rozdelili si Uhorsko na základe status quo

1540 zomrel Ján Zápoľský, 7. Júla sa mu narodil syn Ján Žigmund.

1541 29. augusta obsadil sultán Sulejman Budín, vytvorenie osmanskej provincie z dobytého územia. Stalo sa to presne v deň 15. výročia nešťastnej moháčskej bitky. Toho istého dňa, ale pred 20 rokmi padla aj kľúčová uhorská pevnosť srbský Belehrad. Tieto tri národné katastrofy v priebehu dvoch desaťročí nenechali nikoho na pochybách, že sviatok statia Jána krstiteľa je pre krajinu nešťastným dňom.

1547 uzavreli cisárski vyslanci prímerie s Portou na päť rokov v Istanbule s podmienkou, že Ferdinand bude ročne platiť vazalský poplatok 30 000 zlatých.

1551 v apríli vtrhlo habsburské vojsko generála Castalda do Sedmohradska čo bolo príčinou novej vojny s Osmanskou ríšou.

1554 dobytie pevnosti Filakovo a následné vytvorenie Filakovského sandžaku.

1564 reorganizácia protitureckej obrany, vytvorenie hlavných kapitanátov. Na Slovenskom území to boli Preddunajský a Hornouhorský hlavný kapitanát.

1566 obliehanie Szigetváru (Sihot) osmanskou armádou na čele so sultánom Sulejmanom, obrancovia na čele s Mikulášom Zrínskym padli do posledného muža. V noci pri obliehaní Szigetváru zomrel sultán Sulejman. Na osmanský trón nastúpil jeho syn Selim II. zvaný pijan

1568 vo februári uzavreli cisárski vyslanci v Edirne mier s Vysokou Portou na osem rokov s podmienkou, že Habsburgovci budú platiť ročný tribút 30 000 zlatých.

1575 osmanské pohraničné vojská dobyli Modrý Kameň, Divín a Drienov (Šomoška). Strata

týchto pevností bola príčinou neschopnosti početného uhorského vojska brániť tieto pevnosti kvôli obavám z prehry, ktorá by znamenala stratu banských miest. Aj počas mieru pretrvávali neustále šarvátky v pohraničí.

1593 začiatok tzv. pätnásťročnej vojny: osmanská armáda vpadla do Uhorska, dobyla Vesprím a Palotu.

1596 vystúpenie sedmohradského kniežata Žigmunda Bátoryho a valašského vojvodu Michala Chrabrého proti Turkom ako spojencov Habsburgovcov. 26. októbra bitka pri Mezökeresztesi, porážka cisárskeho a uhorského vojska. Išlo o jedinú bitku na otvorenom poli počas pätnásťročnej vojny.

1599 veľké pustošenie Tatárov a tureckého vojska na Slovensku.

1604 Košický hlavný kapitán Barbiano di Belgiojoso násilne odňal košický dom evanjelikom a odovzdal ho jágerskej kapitule. V septembri zachytil cisársky dôstojník Dampierre korešpondenciu sedmohradského magnáta Štefana Bočkaja so sedmohradskými emigrantmi v Temešvári: Bočkaj sa spojil s hajdúskymi veliteľmi a vystúpil proti cisárskemu vojsku v Sedmohradsku. Išlo o prvé stavovské povstanie proti Habsburgovcom.

1606 mier v ústi Žitavy medzi Osmanskou ríšou a Habsburgovcami na dvadsať rokov, ukončenie pätnásťročnej vojny.

1619 vystúpenie Gabriela Betlena, sedmohradského kniežata, proti Habsburgovcom, za podpory Porty a uhorských protestantov.

1621 Mikulovský mier – Betlen sa zriekol kráľovského titulu a koruny, získal hodnosť ríšskeho kniežata, Opolsko, Ratiborsko, sedem uhorských stolíc na hraniciach so Sedmohradskom a 50 000 zlatých na udržanie pohraničných pevností.

1648 – 1687 Mehmed IV. Osmanským sultánom

1660 Osmanská armáda dobyla Veľký Varadín.

1663 porazili osmanské oddiely A. Forgáča pri Parkane, čo oslabilo obranyschopnosť pevnosti Nové Zámky. 25. septembra kapitulovala posádka Nových Zámkov a odovzdala pevnosť veľkovezírovi Ahmedovi Koprulu. Postupne kapitulovali pevnosti Nitra, Levice, Novohrad, Drégel.

1664 bitka pri sv. Gottharde: veľká porážka osmanskej armády. Po bitke bol uzavretý mier vo Vasvári, ktorý uznal osmanské zisky z rokov 1660 – 1664.

1683 obliehanie Viedne osmanskou armádou na čele s veľkovezírom Kara Mustafom pašom, 12. septembra protiútok spojeného vojska na čele s poľským kráľom Jánom III. Sobieskim, ktorý mal v prípade útoku osmanskej armády poskytnúť 40 000 vojakov. 7. a 9. Októbra, bitky pri Parkane, v druhej bitke porazil Ján Sobieski a Karol Lotrinský na hlavu osmanské oddiely. Postupne sa dobyli z rúk Osmanov Ostrihom, Vesprím, Levice.

1684 založenie svätej ligy na boj proti Osmanom ku ktorej sa neskôr pripojilo Rusko.

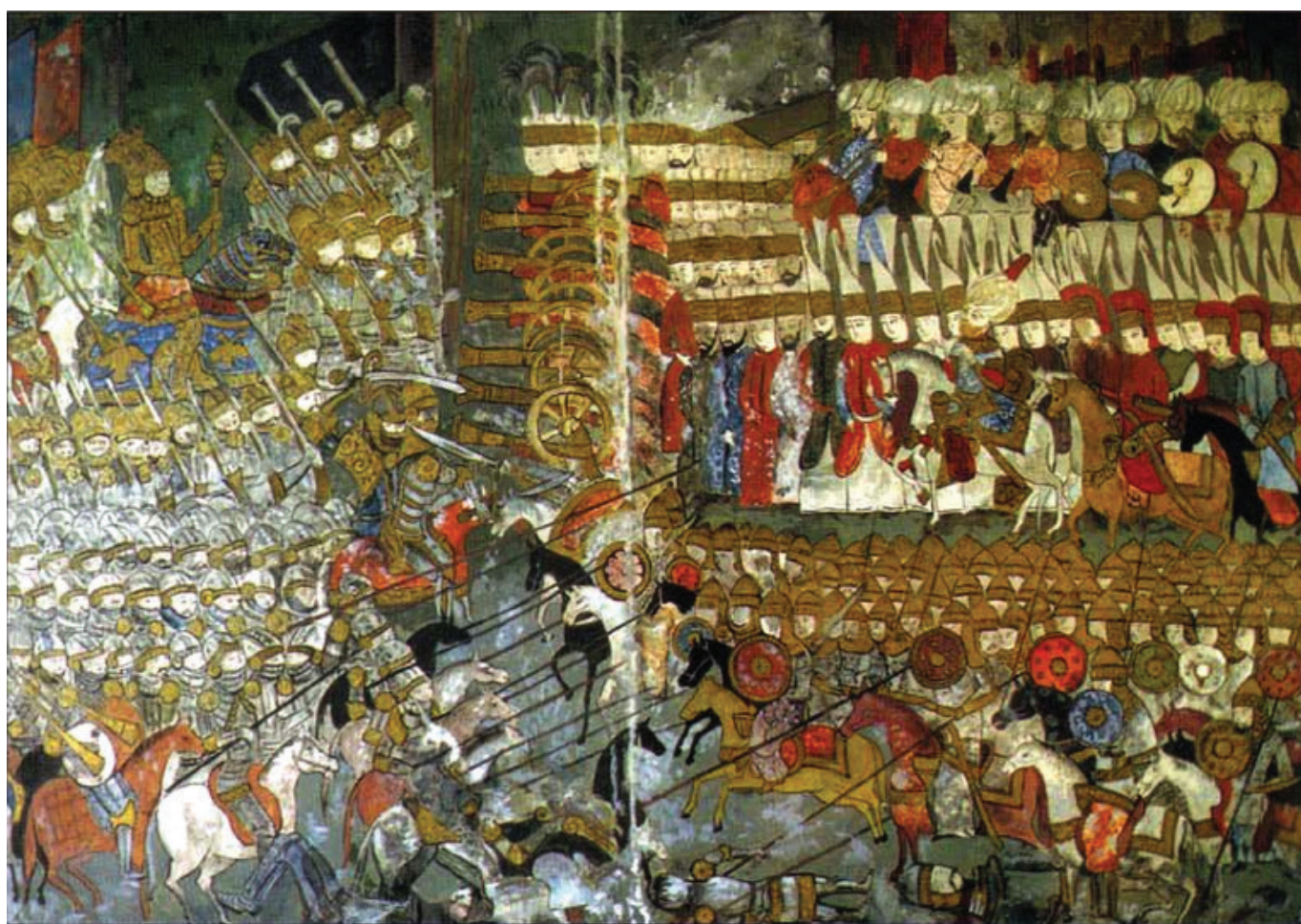
1685 dobytie Nových Zámkov

1686 po dvojmesačnom obliehaní padol do cisárskych rúk Budín.

1699 26. Januára uzavreli zástupcovia Sv. ligy a Vysokéj Porty mier v Sremských Karlovciach a ukončili tzv. dlhú vojnu. Koniec osmanského panstva v Uhorsku.

Zápoľského spojenectvo s Turkami a prvé pustošenie Slovenska

Tomáš Rückschloss

„Turci po viac ako 15-dňovom beztrestnom potulovaní, rabovaní a ničení všetkého, čo im prišlo do cesty, odohnali so sebou veľké stáda dobytká, odvliekli približne desatisíc zajatcov a preplnení a obohatení vrátili sa do Pešti k svojim jednotkám. Keď kráľ Ján videl z okna vzdialeného hradu, ako Turci odvliekajú do otroctva také veľké množstvo ľudí, mužov a ženy, údajne sa nezdržal slz a smutný, vzdychajúc vraj povedal, že nie on ale Ferdinand je príčinou tejto pohromy. Takto kryl svoju vinu klamnou či skôr falošnou výhovorkou“.

Takto jasne sa vyjadril na adresu uhorského kráľa Jána Zápoľského Mikuláš Ištvánfi, ktorý opísal turecké pustošenie na našom území v roku 1530. Bolo to práve Zápoľského spojenectvo s Tureckým sultánom Sulejmanom, ktoré zapríčinilo Tureckú okupáciu trvajúcu vyše stopäťdesiat rokov a rozpad Uhorska na tri časti.

Ján Zápoľský sa narodil v roku 1487 na Spišskom hrade. Rod Zápoľskovcov získal už za vlády Mateja Korvína rozsiahle majetky hlavne na území Slovenska. Už ako šestočný bol roku 1493 vymenovaný za námestníka strážcu uhorskej koruny. Po smrti Štefana Zápoľského kráľ Ludovít II. Jagelovský vymenoval sotva trinásťročného Jána Zápoľského za hlavného župana Spišskej, Liptovskej a Zemplínskej stolice. 72 hradov, ktoré vlastnil ho spravili mocnejšieho ako samotného Uhorského kráľa. Sympatie mu prejavovala hlavne nižšia a stredná šľachta. Svoju prestíž zvýraznil v roku 1514 keď potlačil sedliacke povstanie, ktoré viedol Juraj Dóža. Hodnosti, ale hlavne zdedené dedičstvo zvyšovali jeho ambície, ktoré vyvrcholili získaním uhorskej koruny.

Spočiatku sa uhorskú korunu snažil získať prostredníctvom manželstva s kráľovou dcérou Annou Jagelovskou, ale nepochodil. Aby kráľ utlmil jeho ambície vymenoval ho roku 1510 za Sedmohradské knieža. Jeho plány stať sa uhorským však prekazila sobášna politika Habsburgovcov. Situácia sa začala meniť až hrozbou, ktorá prichádzala v podobe Osmanskej ríše, ktorá sa netajila pláňmi expandovať na úkor Uhorského kráľovstva, ale aj vnútropolitickou situáciou v kráľovstve po nástupe iba desať ročného Ludovíta II. Jagelovského roku 1516.

Situácia sa ešte zhoršila po dobytí kľúčových hraničných pevností Belehrad a Šabac Turkami roku 1521. Kráľ si síce uvedomoval hroziace nebezpečenstvo Turkov, no nemal prostriedky na účinnú obranu proti novému nepriateľovi a prosba o pomoc od kresťanských krajín Európy ostala nevypočutá. Túto situáciu výstižne charakterizoval pápežský legát roku 1525, keď do Ríma napísal: „*Niet tu nijakej vlády, chýbajú peniaze, niet vojska a všade vládne neporiadok.*“ ďalej dodal „*Keby bolo možné zachrániť krajinu za cenu troch zlatých, nenašli by sa traja ľudia, ktorí by boli ochotní priniesť túto obeť.*“ Konflikt medzi Osmandskou ríšou a Uhorským kráľovstvom vyústil do bitky pri Moháči

29.8.1526. Uhorská armáda utrpela katastrofálnu porážku proti početnejšej tureckej armáde, ktorej velil sám sultán. Bitka trvala niekoľko hodín a uhorská armáda po nej prestala existovať. Pravda, okrem vojska Jána Zápoľského, ktoré do boja vôbec nezasiahlo a v táboroch pri Segedíne vyčkávalo na výsledok boja. Za tento čin označili Turci neskôr Zápoľského za „*múdreho a opatrného človeka*“. Situáciu by však nezvrátili ani Zápoľského oddiely. Celú situáciu tesne pred bitkou vystihol pápežský legát vo svojom liste, keď napísal „*Musím otvorene vyznať, že táto krajina nie je schopná sa brániť a vydaná je na milosť nepriateľa. Aj z vojny vyjde tak, ako si to bude želať nepriateľ*“. Tak sa aj stalo a len niekoľko týždňov po moháčskej katastrofe ostala krajina bez panovníka, s rozvrátenou štátnou správou, desiatkami tisíc mŕtvych, vyplienenými a vyludnenými dedinami, mestami a dokonca aj celými vyludnenými stolicami, bez vyhliadok na účinnú obranu proti Turkom. Táto bitka však bola iba prológom tureckej expanzie, pretože občianska vojna o uprázdnený uhorský trón, ktorá nasledovala zavrhla poslednú nádej na obranu krajiny proti Turkom. Po bitke sa niektoré janičiarske zbory objavili až na maďarsko-slovenskej hranici pri Ipli. Išlo o prvý kontakt slovenského územia s Turkami.

Už niekoľko dní po Moháči sa zišla uhorská šľachta v Stoličnom Belehrade aby si zvolila nového kráľa. Pravda, prišla sem iba nižšia a stredná šľachta, ktorá výlučne podporovala Jána Zápoľského, ktorý sa odvolával na zákonný článok 5 z roku 1505, ktorý zakazoval cudzinca za kráľa. 11.11. 1526 bol Ján Zápoľský slávnostne korunovaný. Svoju korunováciu o dva dni oznámil aj poľskému kráľovi Žigmundovi I. v liste kde píše „*Lud uhorský uvalil na nás ťarchu vládnutia, uvedomujúc si svoju slabosť, trvali sme na tom, aby vláda inému oddaná bola. Konečne však privolili sme k tomu, lebo našou najhlavnejšou úlohou vždy bolo ochraňovať veci verejné a vieru kresťanskú proti Turkom.*“

Prohabsburská skupina magnátov na čele s Štefanom Bátorym, však túto voľbu neuznala, a zvolila za uhorského kráľa Ferdinanda I. Habsburského, ktorý si nárokoval na trón, opierajúc sa o dohodu z roku 1516, ktorá ho oprávňovala uchádzať sa o Jagelovské dedičstvo v rámci dynastických zväzkov. Začala sa tak občianska vojna o uhorskú korunu.

Ferdinandovi sa podarilo pomocou svojich

žoldnierskych vojsk dobyť Budín a zatlačiť Zápoľského vojská ďaleko na východ krajiny. Kvôli týmto udalostiam sa oficiálne korunoval Ferdinand v Stoličnom Belehrade tou istou „svätou korunou“ i tým istým biskupom, ktorý tu pred rokom korunoval Jána Zápoľského. Uhorsko malo teda dvoch kráľov, no navrch mal Ferdinand, ktorý Zápoľského porazil pri Košiciach, a ten následne ušiel do Poľska. Práve tu hľadal vhodného spojenca proti Ferdinandovi. A práve Habsburgovci mali nepriateľov veľa, či to už bol francúzsky a anglický kráľ, Benátky ba dokonca i sám pápež. Každá z týchto krajín však mala svoje vlastné ambície, preto sa tieto spojenectva nebolo možné uskutočniť. Zápoľskému však ostávala ešte jedna možnosť, a to spojenectvo s Turkami.

Preto vyslal osudové posolstvo vedené poľským šľachticom Hieronymom Laskym, k sultánovi Sulejmanovi so žiadosťou o pomoc a ochranu. S pomocou benátskeho agenta Alvísia Gritiho sa v januári roku 1528 podarilo uzavrieť spojenectvo so sultánom, ktorý Jána Zápoľského uznal za uhorského kráľa a prisľúbil mu pomoc. Týmto síce Zápoľský získal veľkú vojenskú výhodu no zároveň jeho popularita a prestíž začala výrazne klesať. Avšak vyčíňanie Ferdinandových žoldnierov, ktorí rabovali a znásilňovali v mnohých častiach krajiny naklonilo domáce obyvateľstvo na stranu Jána Zápoľského. Táto nedisciplinovanosť žoldnierov mala za následok aj neprítomnosť samotného Ferdinanda, ktorý po svojej korunovácii na čas opustil Uhorsko. Pre mnohých obyvateľov sa po týchto skúsenostiach spojenectvo s „neveriacimi“ Turkami zdalo ako menšie zlo.

V lete roku 1529 sa sultán Sulejman s veľkým vojskom vypravil do Uhorska, aby tu v záujme Zápoľského „urobil poriadok“. Sám Zápoľský sa vybral spoločne so svojim kancelárom Štefanom Werböczim v ústrety sultánovi, aby mu vzdal hold. Paradoxom celej situácie bol fakt, že ich stretnutie sa uskutočnilo neďaleko Moháča kde sa pred tromi rokmi odohrala moháčska porážka. Ján Zápoľský ponížene pobožkal sultánovi ruky, čo bolo symbolom vazalského aktu. Následne sultán vydal Zápoľskému list, v ktorom mu sľuboval, že krajiny, ktoré boli predtým pod jeho vládou, bude chrániť „ako svoje vlastné“ a tých, ktorí sa mu nebudú chcieť podrobiť „položí pod svoj meč a rozdrví ich so zemou i s domami“. Je však zaujímavé že sultán nežiadal platenie dane ako znak vazalst-

va. So sultánovou pomocou sa mu podarilo dobiť Budín a postupne získavať stratené územia. Sultán však tiahol priamo na Viedeň, ktorú začal roku 1529 obliehať. Toto tzv. prvé obliehanie Viedne sa nepodarilo z viacerých faktorov, no hlavnými príčinami ústupu Tureckých vojsk spreď viedenských hradieb bolo jesenné počasie, ktoré viac pomáhalo obrancom, nedostatočný prídela potravín a rýchla pomoc obliehaných od rakúskych a českých krajín. Na spiatom pochode nechal sultán Zápoľskému časť svojich jednotiek. Toto obliehanie Viedne bolo pre južné Slovensko, hlavne však pre Bratislavu skutočnou dobou strachu. V Bratislave mestská rada nechala zbúrať tri kostoly, nemocnicu a väčší počet domov, aby ich nepriateľ v prípade útoku na mesto nemohol využiť. Mnoho obyvateľov z týchto oblastí ušlo.

V roku 1530 vojna pokračovala a Ferdinandovi sa začalo dariť, aj kvôli zvýšenému sebavedomiu, ktoré nadobudol pri úspešnej obrane Viedne. Zápoľský žiadal v tejto situácii ďalšiu pomoc od Turkov. Týmto sa však Zápoľského situácia začala zhoršovať. Pápež ho za spoluprácu s Turkami exkomunikoval z cirkvi a aj mnohí jeho prívrženci, ktorých lákali Ferdinandove sľuby, ho začali opúšťať.

Zápoľskému ochotne poskytol pomoc Smederevský beg Mehmed, ktorý s niekoľkotisícovým vojskom vstúpil do Budína. Mehmedovo vojsko však nepokračovalo podľa Zápoľského plánu tiahnuť na západ, ale pri Ostrihome a Komárne prešlo na druhú stranu a začalo plieniť a pustošiť západné Slovensko. Turci vyplienili územia Slovenska medzi Hronom a Váhom a prenikli k Beckovu, Bojniciam a Novej Bani. Tento ničivý a prvý vpád Turkov na naše územie zaznamenal Mikuláš Ištvánfi takto: „*Mehmed s ostatným vojskom postupoval k Ostrihome takou rýchlosťou, že skôr než ho nič netušiacie obyvateľstvo mohlo spozorovať, začal na území medzi riekou Váhom a Nitrou páliť, plieniť a ničiť všetko, čo mu prišlo do cesty. Veľké množstvo ľudí z časti pozabíjal, z časti odviehol do otroctva. Prekročil Nitru, pustošiac a páliac, tým miestam, ktoré sú okolo Gýmeša, Levíc, Svätého Beňadika, aj ktoré sú pri rieke Hrone a plné boli zásobami všetkých druhov, im rovnako spôsobili porážku. Z okolia Banských miest odviehol všetkých obyvateľov a obce podpálil. Napokon tiahol až k Šintave a Hlohovcu a všetky kraje pri rieke Váhu, mestecká aj dediny, preplnené množstvom ľudí a rôznymi vecami,*

Sultán Sulejman

požiarmi, vraždami a lúpežami na široko-ďaleko zničil.“ O tom, že išlo o plánovaný a ničivý vpád Tureckého vojská svedčí aj skutočnosť, že sa Turci vyhýbali významnejším pevnostiam z dôvodu aby čo najrýchlejšie získali čo najväčšiu korisť. Toto plienenie západného Slovenska malo katastrofálne následky. Iba v Nitrianskej stolici bolo vypálených prevažne 80 dedín. V Hlohovci bolo vypálených 246 domov čo znamená, že mesto ľahlo úplne popolom, no materiálne škody postihli všetky mestá spomínaných oblastí. Ku príkladu ešte môžeme uviesť, že v Topolčanoch bolo vypálených 36 usadlostí, v Bojnej 28 a vo Vrábloch po plienení Turkov zostalo sotva 15-20% pôvodného obyvateľstva. Turci z vydrancovaných osád odviekli veľké množstvo potravín, dobytku, hlavne však zajatcov, ktorých počet sa odhaduje na niekoľko desiatok tisíc. Tureckí vojaci pri rabovaní nehladeli na to, či ide o majetky Ferdinandových prívržencov, pretože tak isto spustošili aj majetky Jána Zápoľského. Keď Ján Zápoľský z Budínskeho hradu videl tureckú korisť údajne vyronil slzu ako to spomíname v úvode. Na Záver ešte Mikuláš Ištvánfi dodal

„To je smutná spomienka na pustošenie oblasti medzi Váhom a Nitrou. Na Mehmedovo plienenie si obyvatelia aj dnes spomínajú s veľkým zármutkom“.

V očiach kresťanského sveta sa Zápoľský odcudzil úplne. Okrem už spomínanej exkomunikácie pápežom, mu francúzsky kráľ František I. odmietol poskytovať finančnú pomoc. Turecký sultán Sulejman sa nechcel zmieriť s neúspechom obliehania Viedne a uskutočnil druhú výpravu proti mestu. Sultánov postup však zastavila hrdinská obrana hradu Kysak, ktorej velil chorvátsky šľachtic Mikuláš Juršič. Obliehanie trvalo tri týždne a výrazne spomalilo turecký postup na Viedeň. Rýchlu pomoc obliehanému hradu poskytol Ferdinand aj jeho brat Karol V. Turci museli obliehanie prerušiť a ustúpili kvôli prezimovaniu na Balkán. Tým sa ukončila tzv. prvá vojna s Turkami a medzi bojujúcimi stranami bol podpísaný mier v Konštantínopole roku 1533.

Občianska vojna medzi Zápoľským a Ferdinandom pokračovala až do roku 1538 kedy bol podpísaný mier vo Veľkom Varadíne na ktorom

sa dohodli o rozdelení moci. Ferdinand mal vládnuť v západnej časti kráľovstva teda územie Chorvátska, Slovenska s výnimkou Košíc, Zápoľský zasa v Sedmohradsku a severovýchodnom Uhorsku. Mier zahrňoval aj dohodu, že po smrti Jána Zápoľského sa kráľom celého Uhorska stane Ferdinand a prípadný potomok Jána Zápoľského by boli odškodnený majetkami v iných habsburských krajinách. Táto dohoda bola však tajná, pretože vedeli že by s ňou sultán nesúhlasil.

Ján Zápoľský sa však z kraľovania dlho netešil. V roku 1540 sa mu narodil syn Ján Žigmund a na slávnosti od nadmerného pitia a jedenia ho porazilo a zakrátko nato umrel. Pred smrťou však stihol odvolať záväzok vo Varadínskom mieri. Synovi chcel zabezpečiť vládu v celej krajine aj za pomoci Turkov. V roku 1541 sa konflikt o uhorský trón rozohrel a angažovaní Turci to patrične využili. Na pätnáste výročie bitky pri Moháči teda 29.8.1541 turecký sultán obsadil Budín a spravil z neho základňu pre ďalšie výboje. Po porážke Ferdinandových vojsk Turci získali aj územie medzi Dunajom a Tisou, z ktorého utvorili po niekoľkých rokoch tzv. Budínsky pašalík, ako trvalú súčasť Osmanskej ríše. Uhorsko sa definitívne rozpadlo na tri čas-

ti. Sedmohradsko s krajom na východ od Tisy zostalo z milosti Turkov Jánovi Žigmundovi, centrálnu časť okupovali Turci a západnú časť spolu s územím Slovenska si udržal Ferdinand Habsburský.

Občianska vojna o trón v Uhorsku, nespôsobila len obrovské straty na životoch ale aj hospodársky a morálny úpadok. Uhorska šľachta pod vplyvom rôznych sľubov a finančne sa obohatiť prechádzala z jedného tábora do druhého. Najtragickejšou kapitolou bolo však turecké plienenie pod zámienkou pomoci Jánovi Zápoľskému. Vysoké ambície Jána Zápoľského o uhorskú korunu si tak vyžiadali

mimoriadne krutú daň a to pol druhu storočia tureckej okupácie.

Zdroje:

DVOŘÁK, Pavel. Pramene k dejinám Slovenska a slovákov. Bratislava: Literárne informačné centrum, 2005, 365 s. ISBN 80-89222-00-5.

KOPČAN, Vojtech – HORVÁTH, Pavol. Turci na Slovensku. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1971, 206 s.

KOPČAN, Vojtech – KRAJČOVIČOVÁ, Klára. Slovensko v tieni polmesiaca. Martin: Vydavateľstvo Osveta, 1983, 210 s.

MRVA, Ivan – SEGEŠ, Vladimír. Dejiny Uhorska a Slováci. Bratislava: Perfekt, 2012, 397 s. ISBN 978-80-8046-586-5.

SEGEŠ, Vladimír a kol. Kniha kráľov. Panovníci v dejinách Slovenska a Slovákov. Bratislava: Mladé letá, 2010, 298 s. ISBN 80-10-00324-7.

Odvádzanie uhorských zajatcov

Dobytie fíľakovského hradu a fíľakovský sandžak

Viktória Stehlíková

Na najstaršej mape Uhorska z roku 1528 je hrad Filakovo označený ako Filekwar. Patril Františkovi Bebekovi. Veliteľom hradu v roku 1540 bol Blažej Mocsáry. Hrad bol rozšírený podľa plánov fortifikačného staviteľa a prešiel ďalšími úpravami, ktoré vyžadovalo ohrozenie tureckými vojskami.

Tureckú expanziu sa kráľovský dvor a uhorský snem snažili obmedziť dvojistou líniou protitureckých obranných zariadení pozdĺž Ipla. Pri urýchlenej výstavbe aj Filakovského hradu sa používali ešte zastaralé obranné prvky, najmä nečlenené hradobné múry, tradičné delové bašty a starotalianske päťboké bastióny (napríklad Bebekova veža).

František Bebek v roku 1551 zosilnil opevnenie gotického filakovského hradu a na terase pod ním dal vybudovať tzv. dolný hrad, chránený hradobným múrom, polygonálnymi renesančnými baštami na nárožiach a opevneným koridorom pre prístupovú cestu, ktorá doň vstupovala cez dve brány v hranolových vežiach.

V prvej polovici 16. storočia filakovský hrad patrila Bebekovcom (bol to uhorský veľmožský rod, ktorý podľa kmeňového majetku Plešivca používal predikát de Pelöcs).

Tento hrad v roku 1554 dobyli osmanskí Turci a okupovali ho do roku 1593. Aj keď sa Turci zmocnili filakovského hradu skôr istou ako vojenskou prevahou, spôsob akým ho uhorské vojská, vedené okolitými mahnátmí ponechali v tureckých rukách svedčí, ak nie už o zrade, tak rozhodne aspoň o vojenskej neschopnosti a zbabelosti. Podľa tureckých aj uhorských kronikárov sa ho Turci zmocnili za pomoci tureckého zajatca (Aethiops, v iných prameňoch aj Lefillu), ktorý bol na hrade ako väzeň. Všimol si, že do hornej časti hradu by sa dalo dostať z hradnej skaľy za pomoci rebríkov cez nechránené okno, ktorým sa z hradu vyhadzovali odpadky. Pomocou iného zajatca nadviazal spojenie so sečianskym begom Hamzom a upozornil ho, že touto cestou by mohli Turci hrad dobyť. Sečiansky beg reagoval na správu veľmi rýchlo. S jazdou a pešákmi prišiel v noci k Filakovu. Využil aj neprítomnosť veliteľa posádky Pavla Jánnosyho v hrade. Značný počet Turkov sa skutočne dostal prezradenou cestou do horného hradu a zabral ho spolu i s výzbrojou. Bebekova posádka v dolnej časti hradu bola tureckým prepadosom prekvapená a nebola schopná Turkov z horného hradu vytlačiť (keďže ich veliteľ tam nebol mali aj vypité). Keď sa to František Bebek dozvedel, zhromaždil vojsko v tábore pri hrade Hodejov, neďaleko Filakova. Súčasne požiadal Jána Balassu, zvolenského veliteľa a Gabriela Perényiho, hlavného košického kapitána o pomoc. Beg Hamza sa však o bebekových opatreniach dozvedel od zajatých pastierov a poslal urýchlene žiadať o pomoc budínskeho

pašu Tyuguna. Gabriel Perényi prišiel konečne s pomocným vojskom k Hodejovu a aj Ján Balassa zhromaždil svoje vojenské zbory pri hrade Divín. Balassa žiadal Bebeka a Perényiho, aby na turecké vojská pri Filakove zaútočili z dvoch strán, pretože nápor tak bude účinnejší. Tento názor odmietli s odôvodnením, že bude lepší spoločný útok z jednej strany. Nakoniec sa vojská troch veliteľov predsa len spojili a vydali sa k Filakovu, kde dorazili ešte pred večerom. Tu sa znovu prejavili rozpory, kedy sa má na Turkov zaútočiť. Perényi a Bebek vzhľadom na únavu vojakov boli proti tomu, aby sa začalo bojovať ešte toho istého dňa. Balassa však radil, aby sa na Turkov vrhli hneď, pretože zostáva ešte dosť času na útok a treba čím skôr pomôcť posádke v dolnej časti hradu, ktorá sa ešte stále bránila. Avšak aj tentoraz rozhodla mienka Bebeka a Perényiho, aby sa s bojom počkalo a aby sa pri Filakove vytvoril najprv vojenský tábor. Ešte tej istej noci prišli do vojenského tábora správy, že budínsky paša ide s veľkým vojskom na pomoc Turkom a že jeho predvoje sú už pri Sečanoch.

Správy vyvolali v tábore paniku a strach z blížiacich sa vojsk budínskeho pašu bol taký veľký, že sa uhorské vojská stiahli s táborm k hradu Hajnáčka. Medzi veliteľmi vojsk nastali nové rozpory, či sa má vôbec bojovať kým príde budínsky paša, alebo či má ísť do boja iba časť vojska, zatiaľ čo druhá by vyčkala na výsledok boja, pretože úplné zničenie vojska by mohlo mať nedeľateľné dôsledky. Výsledkom týchto zmätených a možno povedať že až zbabelých úvah bolo nakoniec to, že Perényi a Bebek opustili tábor a dali sa na útek. Vyzvali dokonca Balassu aby sa k nim pripojil a chránil ich pri úteku svojou pechotou. Balassa sa rozhorčený a znechutený nakoniec vydal za nimi a dovedol svoje vojsko k Divínu, kým Bebek a Perényi odišli do východoslovenských krajov. Po odchode uhorských vojsk sa Turci už bez väčšej námahy zmocnili filakovského hradu, keď jeho posádku zväčša pobili alebo zajali. Sám Balassa po rozchode vojsk v liste smutne priznal, že už dávno nebolo takého hanebného ústupu pred bojom, v ktorom sa mohlo dobyť veľké víťazstvo. Veď uhorské vojsko pozostávalo z viac ako 8000 mužov. Turkov bolo pri Filakove sotva 1500. Aj tí vraj boli už pripravení na útek a čakali len na správu, že sa kresťanský tábor pohne proti nim. Nevierohodné sa ukázali aj správy o vojsku budínskeho pašu, ktorý mal

priviesť vojsko na pomoc sečianskemu begovi. Po rozchode uhorského tábora sa Balassa dozvedel od zajatého Turka, že budínsky paša do Sečian vôbec neprišiel a poslal tam s malými silami iba ostrihomského a novohradského bega. Paša nemohol podľa svedectva zajatého Turka väčšiu vojenskú výpravu ani podniknúť, pretože vo svojich pohraničných hradoch mal len okolo 300 tureckých vojakov.

Vojenský neúspech pri obrane filakovského hradu sa usiloval viedenský dvor napraviť aspoň diplomatickým rokovaním o jeho opätovnom získaní, a to priamo v Carihrade, kde sa práve zdržiavali Ferdinandovi vyslanci, biskup Anton Verančič a František Zay. Tam im doručili z Viedne správu o dobytí Filakova a poverenie protestovať proti takémuto postupu Turkov a rokovať o jeho vrátení. Táto diplomatická dohra okolo pádu Filakova mala však rovnaký výsledok ako jeho vojenská obrana. Bola bezvýsledná. Tureckí radcovia totiž tvrdili, že sečiansky beg Hamza sa zmocnil Filakova právom, pretože jeho bývalý majiteľ František Bebek bol rovnako Sülejmanovým nepriateľom ako Ferdinandovým. Na dôkaz toho predložili viedenským vyslancom Bebekove listy písané budínskemu berlerbegovi, z ktorých vyplývalo, že Bebek sa necítil byť zaviazaný poslušnosťou Ferdinandovi. Vyslanci sa nakoniec na Bebekovom príklade mohli iba presvedčiť, že mnohí spomedzi uhorských šľachticov sú schopní kvôli osobným hmotným sa spojiť aj s Turkami.

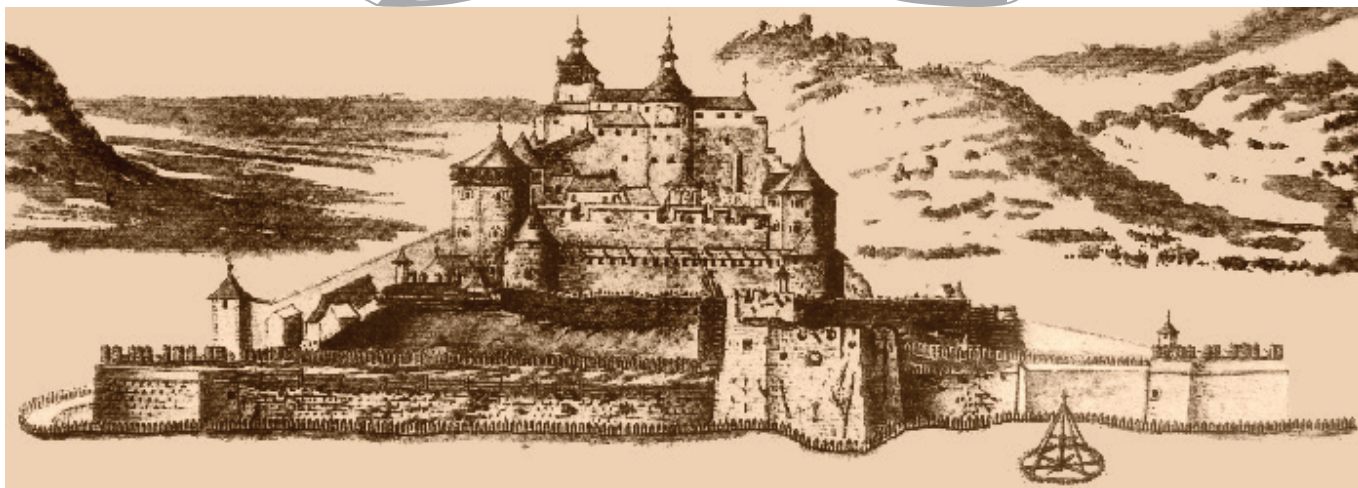
Turci vo Filakove opevnili múry mesta, vybudovali pod vedením Mustafu Sokoliho džámiju s minaretom, turecké kúpele, kvetinové a ovocné

záhrady, stajne pre karavány, obchody, remeselnícke dielne, zdokonalili hradný vodovod, studňu a cisternu. Filakovo sa stalo sídlom sandžaku, ku ktorému patrilo až 12 okresov (náhijí) v častiach Gemerskej, Malohontskej a Novohradskej stolice. Filakovský sandžak (najsevernejší v Osmanskej ríši) po dobytí Filakova mal svoje sídlo ako jediný na území Slovenska, v podstate na rozhraní Podunajska a Potisia. Filakovská hradná posádka mala napr. v rokoch 1556 – 1557 celkom 315 vojakov (49 janičiarov, 177 jazdcov, 89 pešiakov). V roku 1577 Filakovu, kde sídlil aj turecký sudca – kádi patrilo už 13 miest a 365 dedín. Pevnosť a mesto Filakovo sa ocitli na 39 rokov v rukách Turkov. Počas týchto rokov odtiaľto vládlo nemalej časti Slovenska desať begov: Hamza (do r. 1556), Veližan, Hasan Prodovič, Arslan beg (1564), Mehmed pod menom Mahmat (1575), Hansan (1576), Mahmud (1579), Korkud (1579-1590), Ali (1591), Jusuf beg (1593), označených tugom z konského chvosta, ktorí organizovali lúpežné nájazdy do širokého okolia.

Z dobytého Filakova, ako aj zo všetkých podrobených okolitých obcí každoročne (až do zrušenia tejto povinnosti v roku 1639) odvádzali každého piateho chlapa ako devširme do Istanbulu, kde z neho vychovali janičiara do osobitnej sultánovej gardy alebo do jeho úderných jednotiek. Viaceré dievčatá skončili v háremoch. Vymáhanie daní, plienenie, odvádzanie a predávanie zajatcov ako otrokov sa stalo bežným javom.

Zachovali sa nám výhražné listy adresované okolitým mestám a dedinám od Zvolena až po Dobšínú, ktoré zaslali begovia z Filakova,

v ktorých ich vyzývajú, aby sa im podrobili a platili daň.

Ako príklad uvedieme jeden z výhražných listov z roku 1591: „*Vy mešťania, ktorí bývate pod hradom Zvolen a patríte ku zvolenskému zámku, píšem a nariaďujem vám, aby ste mi písomne hneď odpovedali, či chcete platiť daň alebo nie. Lebo ak nechcete, tak budte ubezpečení, že vás prevelkým vojskom napadnem, vaše mesto do základov ohňom vypálím, vás všetkých spustoším a odvediem do zajatia. Dobre si pamätajte, kde som nedávno prišiel a ako blízko som bol od vášho mesta, ba ako som zbil zvolenských vojakov a koľko hláv, zástav a bubnov som vzal. Radšej vám však radím, aby ste mi platili daň a tak, ako iné dediny a mestečká slúžili nepremožiteľnému tureckému cisárovi a viedli pokojný život. Keď ale nebudete chcieť daň platiť a slúžiť, hovorím vám iste, že sa odo mňa nijako neoslobodíte. Lepšie vám bude, keď si včas otvoríte oči, podrobíte sa mojím príkazom a budete poslušní.*“

Dňa 10. novembra 1593 pod velením Krištofa Tieffenbacha sa cisárske vojská presúvali ku Filakovu. Mesto začali obliehať 19. novembra. Na pomoc Turkom vo Filakove tiahla posila, v ktorej boli begovia Kará Ali, Zulfikár a Osman s vojskom. Na pomoc cisárskym prišiel Mikuláš Pálffy so 7000 vojskom 24. Novembra 1593. Určitou výhodou obliehajúcich bolo, že filakovský turecký veliteľ Ufressus nebol prítomný na hrade. Po delostreleckom útoku boli valy okolo mesta rozstrieľané. Prvý útok 4000 pešakov turecká obrana odrazila za cenu veľkých obetí. Hradná posádka nakoniec pred presilou kapitulovala 27. novembra 1593.

Mesto sa po oslave víťazstva nad Turkami dostalo do všeobecnej pozornosti v ríši. Od roku 1598 velil filakovskému hradu Mihály / Michal Sörényi. Podľa rytiny Wolfganga Meyerpecka z roku 1593 a kresieb Johanna Ledentu z roku

1639 bol celý opevnený a obohnaný vodnou priekopou, za ktorou sa vypínala mohutná mestská brána sv. Ladislava. Od nej sa postupovalo mestom k tretiemu – spodnému predhradiu. Jeho opevnenie zosilňovali bastióny a najmä čelná Vodná bašta. Na tretie – bazálne nádvorie sa prichádzalo len cez Prvú hradnú bránu, chránenú Bebekovou vežou. Pod ňou sa prechádzalo Druhou hradnou bránou vedúcou do druhého predhradia – dolného hradu (zvaného Zwinger) ohraničeného zospodu hradbou druhého nádvočia dvomi valcovými rolovými baštami – Delovou a Husárskou. Kto chcel vystúpiť na vyššie prvé predhradie – stredný hrad so studňou, cisternou, delovými komorami, kaplnkou a väznicou, musel otvoriť a prekročiť bránu v Perényiho Čiernej bašte. Samotný hrad sa vypínal až nad otesanými skalnými stenami, ktoré sa dali obísť len bočným koridorom, vstupnou bránou a schodiskom. Až za ním návštevník dosiahol vlastný vstup do hradu, chránený spolu s palácom čelnou zaoblenou Hodinovou vežou a z boku Hajdúckou strážnou vežou, z ktorej stráž dovidela doďaleka na každú stranu. Na najvyššom nádvorí zo strategických a praktických dôvodov postavili sklad munície, pec na pečenie chleba, obilný mlyn s obilnicou a vyhlúbili do brala dve cisterny. Napriek tomu bol v nasledujúcich rokoch hrad viackrát dobytý.

Zdroje:

DRENKO, Jozef. Filakovo/Fülek 1246-1996. Filakovo: Mestský úrad Filakovo, 1996, 309 s. ISBN 80-96-7576-9-5.
 HORVÁTH, Pavol – KOPČAN, Vojtech. Turci na Slovensku. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1971, 206 s.
 KLINDA, Jozef. V tieni vyhasnutých sopiek. Bratislava: A+M Print, 2011, 376 s. ISBN 978-80-89058-35-8.
 KOPČAN, Vojtech – KRAJČOVIČOVÁ, Klára. Slovensko v tieni polmesiaca. Martin: Tlačiarne Slovenského národného povstania, 1983, 232 s.

Osmanské vpády na Moravu

Luboš Mordin

Vojny s Turkami, od počiatku osmanskej expanzie, neboli iba hlasom z diaľky, akýmsi vzdialeným výkričníkom pre Moravské obyvateľstvo. Boli to boje v susedných „Uhrách“, ktoré boli akosi prirodzenou blokadou medzi krajinami českej koruny a Osmanským impériom. Hrôzy vojny počas Bočkajovho povstania prekonali Považie a oporný bod obrancov v tomto priestore bol Trenčín. Prirodzenou blokadou sa stávali aj pohoria. Pre lepšie porozumenie terénu, jedná sa o vrchy, ktoré aj dnes rozdeľujú územia Českej a Slovenskej republiky. Tieto pohoria poskytovali postupujúcemu vojenskému kontingentu malé možnosti. Priechodné pre nich boli iba malé priesmyky a tie sa od krajinského snemu v roku 1541 stávali opevnenými.

V roku 1599 tiahol smerom na Považie značný zbor nepriateľa doplnený o oddiely Krymských Tatárov. Expanzia a tlak tureckých vojsk smerovala k protiakciám vedených krajinským sudcom Divišom zo Žerotína v opevnenom kopanickom priesmyku. Im vynaložená snaha však nepriateľa iba zbrzdila, a ten tiahol na Starý Hrozenkov. Celkový postup jednotiek z Uhorska smerom na Uherský brod a usadlosti, ktoré sa v tomto priestore nachádzali boli bez milosti plienené.

Tu sa ukázal nie dobrý vzťah medzi pánmi susedných panstiev. Pán Uherského Brodu Arkleb z Kunovic nechal, ako obranu pred vpádmi na jeho územie, vybudovať systém oporných bodov v podobe zásekov a palisád. Tieto vojenské stavby umiestnil v kopaničiarskych priesmykoch a bránil nimi cesty, ktoré tieto dve krajiny spojovali už v časoch Rímskej ríše. Úsilie však vyšlo na zmar keď opevnenia boli rozobrané poddanými Illešháziocov zo susedného Trenčína.

Azda k najvýznamnejším a najkrutejším skutkom došlo v rokoch 1605 a 1606. Vojenské jednotky, či už osmanské alebo im lojálne (ľahké krymské jazdecko alebo bojovníci interesovaný v povstaní Štefana Bočkaja), vpadli aj do okolitých krajín habsburskej sústavy. Osud Moravy, najmä jej južnej časti, bol podmienený tamojšiemu negatívnemu postojom k Bočkajovi. Zlú reputáciu získaval pre nedostatočnú disciplínu svojich hajdúchov, ktorých lúpežné bandy drancovali moravský vidiek. K takému vpádu došlo v noci 1.5. 1605. Jednotky hajdúchov nedbali na Bočkajove príkazy a skrz priesmyky vpadli na Moravu. V ceste im stála iba nemalá družina obrancov, ktorá im nebola prekážkou. Ich cieľom sa stal Uherský Brod. Pre vidinu bohatstva a v snahe zastihnúť mesto nepripravené

ostávali okolité usadlosti uchránené drancovania. Vďaka opevneniu mesta nápor povstalcov odrazilo a tí frustrovaní neúspechom predsa len plienili vidiek. Ján Jeřich z Kunovic poskytol miestnym úkryt vo svojom hrade, no sám napokon bezbranné obyvateľstvo vydal v okamihu keď mu bolo pohrozené spálením všetkých jeho miestnych majetkov.

Postihnutá južná Morava sa stala taktiež skoro bezbrannou narušením pomerov v Uhorsku. Vzájomné vzťahy medzi Moravou a severozápadnou časťou Uhorska (prevažne územie dnešného Slovenska), boli veľmi blízke. Inak to nebolo ani v časoch Osmanských vpádov kde medzi oboma krajinami prebiehal čulý obchodný ruch a aj vojenská výpomoc. Dôkazom toho je ohromná korešpondencia medzi vedeniami miest či šľachtou. Príkladom je list zo 17. septembra 1605, v ktorom Archleb z Víckova oznamuje Jurajovi Turzovi, že víno z Čejkovic mu bude dodané, alebo list vedenia mesta Jihlava mestu Trnava, v ktorom žiadajú o pomoc Pavlovi Wadhofferovi nadviazať obchod s trnavskými mešťanmi.

Oblasť sa dostala do situácie z ktorej jej nemožno pomôcť cisár ani stavy. Tamojší obyvatelia zakúsili hrôzu vojny, o ktorej vedeli iba z počutia, na vlastnej koži. Mnoho obyvateľov bolo pobitých a mnohých ďalších odvádzali do otroctva. S obyvateľmi sa nakladalo tak, ako bolo vo zvyku na uhorsko-tureckých bojiskách. Dôkazom a živým svedectvom sú mnohé diela, ktoré v tých rokoch vznikali. Ako príklad citujem svedectvo Pavla Urbanida z obce Rohatec, pochádzajúce z prvých rokov sedemnásteho storočia.

„Léta Páně 1605 z dopuštění Božího od nepřátel, totiž Turka, Tatara, Uhrův i od domácích našich sousedův k velikým a hrozným škodám jsme přišli a to čtvrtou neděli po Veliké noci právě o půl čtvrté hodině v noci od Skalice na nás přitáhnouce, hned nás počali mordovati, hoferů, nádenníků, žen, dítek zmrdovali, zajali, ty zajaté šacovali, a museli se draze vypláceti. Některé tak náramně bili, že jim v rukou umírali, ženy a panny sprzňovali a Uhři je Tatarům prodávali; města, městečka, vsi, dvory, mlejny a boudy pálili. Jeden den oheň viděli jsme celou moravskou a rakouskou krajinu v ohni a téměř v rum obrácenou. Našich vojáků bylo tenkrátě veliké množství v Hradišti zavřených, ti na to však pokojně se dívali a lid chudý mordovati a zajímati dopouštěli.“

Informácie o lúpežných výpravách na Morave prijal cisár bez väčších starostí. Prikázal svojim ministrom, aby sa záležitosti venovali a vymysleli najvhodnejšie riešenia, s ktorými ho majú nasledovne oboznámiť. Jeho konanie a postupy by sa dali prirovnať k riešeniu bežných a nepodstatných vladárskych povinností. V máji, toho roku, vpadli povstalecké vojská Kopanickým priesmykom tentokrát na Uherské Hradište. Tu sa odohral nechvalný skutok pri ktorom boli zaživa upálení veriaci počas bohoslužby v kostole. Udialo sa tak v obci Delfe. Následne bol vyplienený Zlín a Kyjov. Posledný významný vpád bočkajovcov na Moravu sa odohral v auguste 1605. Záznam o ďalšom krvavom vpáde nachádzame v kronike mesta Uherský Brod.

„Dne 21. a 22. srpna opět učinili nepřátelé vpád do Moravy a kde koho našli, sekali a bez milosti vraždili a některé zajali a pryč hnali. Kterých nemohli jíti, ty na cestě a v horách zabili, dítka od matek z koní na zem metali, o zem házeli rozrážejíce aneb koňmi šlapajíce ptákům a zvěři za pokrm nechávali. Mnoho se nacházelo dítek v lesích, na poli, v obilí.“

Na jeseň sa infiltračné vojská vydali od Skalice smerom k Uherskému Brodu. V okolí mesta sa odohralo mnoho krviprelievání a jeho okolie bolo bez milosti vypálené a spustošené. Patovú situáciu vyriešila až moravská krajská hotovosť pod vedením Juraja Hodického. Jeho armádu tvorili aj najaté oddiely kozákov. Po vyhnaní nepriateľov z krajiny pokračovali kozáci na územie severného Uhorska. Správali sa rovnako ako povstalecké vojská na moravskej pôde. Ušetrené neboli ani Čachtice a Nové Mesto nad Váhom. Odvetná akcia na seba však nedala pridlho čakať a krátko po kozáckom vyčistení bola vyslaná

trestná výprava do kopanického priestoru. Kraj bol prakticky vyludnený. Svedectvo pochádza z dedinky Starý Hrozenkov :

„dědinu ze všech stran na koních obklíčili a skrze ni jezdili, lidi na potkání meči sekali, stínali, muže silnější a ženy jímali, vázali a domky se starci a malými dětmi po vyplenění zapalovali, jen málokdo těm katanům unikl nebo se skryl“

V októbri 1605, na zdesenie mnohých, spoločnými silami bočkajovci a Turci dobyli Ostrihom. V pohľade na súbežné reakcie Osmankej ríše je vidno, že sa snažila získať Bočkaja na vlastnú stranu. Výpomoc so spoločným nepriateľom nemohla ostať nepovšimnutá a tak 11. novembra veľkovezír Lala Mohamed odovzdáva Bočkajovi korunu. K samotnému aktu korunovacie bol Bočkaj veľmi opatrný. Ak by sa nechal korunovať, zhatil by si možnosť jednať o prímerí s habsburskou stranou a skomplikoval by si vzťahy so šľachtou.⁵⁰ Magnáti, ktorí podporovali Bočkaja, konali tak nie z presvedčenia či prílišnej vernosti. Skutočné pohnútky boli najmä túžba po vylepšení si vlastného postavenia, absencia pomoci cisára v otázke Osmanov a strach z Bočkajových osmanských spojencov.

Zdroje:

- KAMENÍČEK, F. Prameny k vpádu Bočkajovců na Moravu a k ratifikaci míru vídeňského od zemí koruny České roku 1605 – 1606. Brno: Česká akademie, 1894, 268 s.
- DVOŘÁK, Pavel (ed). Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov VII. Turci v Uhorsku. Bratislava: Literárne informačné centrum Bratislava, 2005, 364 s. ISBN 80-89222-00-5
- DANGL, Vojtech. Bitky a bojiská v našich dejinách. Bratislava: Perfekt, 2005, 248 s. ISBN 80-804-6310-7.
- Pamětní kniha obce Starý Hrozenkov – svazek 1. Státní okresní archiv, Uherské Hradiště.
- JANÁČEK, Jozef. Rudolf II. a jeho doba. Praha: Svoboda, 1987, 568 s.
- KARLÍK, J. et al. Beckov 1, Dejiny obce do roku 1918. Nové Mesto nad Váhom : Willart, 2006, 214s.

Erazmus v Istanbule, alebo ako sme sa janičarmi stali

*Filip Schneider
Jozef Oravec*

Vo februári 2015 sme ako prví z Katedry historických vied a stredo európskych štúdií UCM odišli na erasmus pobyt do Istanbulu. Z krajiny kresťanskej sme prišli do krajiny osmanskej, kde sme žili v ťažkých podmienkach a museli sme sa začať učiť nový jazyk. Avšak po počiatočných obavách a problémoch si nás mesto natoľko získalo, že sme svoj pobyt rozšírili na ďalší semester.

Dva svetadiely, tri ríše

Na svete možno len veľmi ťažko nájsť mesto, ako je Istanbul. Je to mesto kde sa Východ stretáva so Západom. Mesto, ktoré slúži ako križovatka kultúr, rás či náboženstiev z celého sveta. Toto mesto s takmer 20 000 000 obyvateľmi sa rozprestiera na dvoch svetadieloch - v Európe a v Ázii. Svetadiely tu oddeľuje bosporský prieliv, ktorý slúži ako spojenie Čierneho mora s Marmarským morom. Tu je zároveň mesto spájané dvoma mostmi - prvý tzv. Bosporský most (alebo ďalší názov je Ataturkov most) a druhý Most Mehmeda dobyvateľa, avšak severne od druhého mosta sa stavia už tretí. Niekedy je však oveľa výhodnejšie sa z Európy do Ázie prepraviť loďou, ktorá tu je súčasťou mestskej hromadnej dopravy.

Spojenie dvoch svetadielov však nie je tým jediným, čo robí toto mesto výnimočným. V minulosti tu vyrástla grécka kolónia Byzantion. Podľa legendy mesto bolo založené Byzasom z gréckej Megary okolo roku 657 pred našim letopočtom. Pôvodne sa mal ísť poradiť do veštiarne v Delfách, kde by mal založiť mesto. Odpoveď znela „oproti slepému“. Spočiatku Byzas nechápal

veštbu, avšak keď prišiel k Bosporu, pochopil. Oproti miestu, ku ktorému prišiel, ležalo mesto Chalkedon, ktorého obyvatelia túto lokáciu prehliadli o 3 kilometre. Byzas tak založil na európskej strane bosporského prielivu nové mesto, ktoré pomenoval podľa seba.

Významný medzník v dejinách sa stal rok 330, kedy bolo rímskym cisárom Konštantínom Veľkým mesto prestavané, rozšírené a vzniklo tak nové hlavné mesto veľkej Rímskej ríše - Konštantínopol. Po páde západnej časti Rímskej ríše a symbolickej transformácie Východorímskej ríše na tzv. ríšu Byzantskú, mesto naďalej rozkvitlo a pod rôznymi menami (Nový Rím, Carhrad, Kráľovná miest alebo jednoducho - Mesto) sa stalo symbolom veľkosti, moci, bohatstva a slávy.

Pre dejiny mesta bol dôležitý dátum 29. máj 1453. Pre západný svet sa jedná o smutný deň, keďže vtedy veľký a nedobytný Konštantínopol padol do rúk osmanským Turkom a známy pod menom Istanbul sa stal hlavným mestom rozvíjajúcej sa Osmanskej ríše. Avšak neznamenalo to úpadok mesta, práve naopak - pod Osmanmi sa začalo rozširovať a zvelebovať, čo trvá dodnes.

Hagia Sofia

Posledný rok, kedy sa pomery pre mesto zmenili, bol rok 1923. Vtedy sa totiž rozpadla Osmanská ríša a vznikol nový štátny útvar - Turecká republika. Hlavné mesto bolo z podnetu prvého tureckého prezidenta, Mustafu Kemala Atatürka, presunuté do Ankary. Napriek tomu si Istanbul zachováva svoju slávu a je naďalej symbolom Turecka a bránou na Blízky východ.

Mesto plné histórie

Pre historikov a milovníkov histórie niet úžasnejšieho miesta ako práve Istanbul. Svedčí o tom aj najznámejší symbol mesta - Hagia Sofia. Postavená v 6. storočí, bola Hagia Sofia najväčším kresťanským chrámom na svete, až kým mesto nedobyli Osmani. Sultán bol však stavbou sám natoľko ohromený, že sa rozhodol ju nezrovnáť so zemou, ale naopak, prikázal pristavať minarety a Hagia Sofia bola konvertovaná na mešitu. Zmenilo sa to až v 20. storočí, kedy sa z bývalého chrámu a mešity stalo múzeum, ktoré ročne láka mnoho turistov a ľudí z celého sveta.

Oproti Hagii Sofii leží najznámejšia a najnavštevovanejšia mešita Istanbulu - Mešita sultána Ahmeda, známejšia pod menom Modrá mešita. Postavená v 17. storočí, Modrá mešita získala svoju prezývku vďaka modrým kachlám pokrývajúcim interiér.

Za Hagiou Sofiou leží ďalšia významná pamiatka - Palác Topkapı. Palác do 19. storočia slúžiaci ako sídlo sultánov, dnes možno navštíviť a pokochať sa osmanskou architektúrou, ale aj mnohými relikviami z islamského sveta (možno spomenúť meč, ktorý patril Alimu - štvrtému kalifovi po Mohamedovi).

Severným smerom z bývalého Konštantínopola, za zátokou Zlatý roh, možno navštíviť vežu Galatu. Postavená sa čias Byzantskej ríše a rekonštruovaná za Osmanov, veža sa týči nad okolitými budovami. Možno navštíviť vrch veže, avšak môže to byť zdĺhavé, keďže denne stoja pred ňou rady ľudí.

Od Galaty sa cez veľkú ulicu plnú obchodov, Istiklal, možno dostať na námestie Taksim. Uprostred námestia sa nachádza tzv. Republikový monument, ktorý symbolizuje Tureckú vojnu za nezávislosť a založenie republiky.

Z Taksimu sa možno dostať k palácu Dolmabahçe. Postavený v 19. storočí v európskom štýle, palác slúžil ako sídlo pre posledných osmanských sultánov. Pre Turkov je významný aj

tým, že v ňom zomrel turecký hrdina Atatürk. Toto boli najznámejšie pamiatky mesta. Istanbul v sebe však ukrýva oveľa viac, ako si bežný turista môže myslieť.

V oblasti bývalého Konštantínopola sa nachádza mnoho pamiatok z byzantského obdobia. Možno spomenúť tzv. Konštantínov stĺp alebo ruiny Theodosiovho fóra. Ďalej tu možno nájsť mnoho byzantských kostolov, niektoré konvertované na mešity (Chrám Krista Pantokrátora, dnes mešita Zeyrek; Malá Hagia Sofia; kostol Myrelaion, dnes Bodrumská mešita a tak ďalej), ako aj tie, ktoré nielenže neboli konvertované, ale zachoval sa aj interiér (Hagia Irena, ktorá sa nachádza za Hagiou Sofiou; chrám Chóra s nádhernými freskami; chrám Pammakaristos, dnes známy ako mešita Fethiye).

Okrem chrámov sa mesto môže pýšiť Theodosiovými hradbami. V niektorých miestach menej, v niektorých viac rozpadnuté, hradby sa tiahnu od Zlatého rohu k Marmarskému moru. Stále na nich možno vidieť zachované nápisy, ale aj delové gule, ktorými Osmani ostreľovali mesto pri dobýjaní.

Z obdobia Byzancie možno ešte spomenúť pamiatku ako Valentov Aquadukt, ruiny tzv. Porfyrogenetovho paláca a tak ďalej.

Okrem toho však sa v meste nachádzajú aj pamiatky z osmanských čias, najmä mešity. Možno spomenúť tzv. Sulejmanovu mešitu, postavenú sultánom Sulejmanom Nádherným, ako aj mešitu Mehmeda dobyvateľa. Medzi ďalšie symboly mesta patrí aj slávny Veľký Bazár, kde človek môže za dobrú cenu nakúpiť čokoľvek, čo ho napadne.

Smerom na sever popri pobreží od paláca Dolmabahçe, cez časť mesta zvanú Beşiktaş, sa možno dostať do časti mesta Ortaköy. Pri neo-barokovej mešite, si môže návštevník vychutnať nádherný výhľad na Bosporský most. Okrem toho je táto časť mesta známa aj pre wafle, ktoré sa predávajú takmer na každom kroku.

Pred druhým mostom spájajúcim dva svetadiely sa nachádza pevnosť Rumeli, ktorá spolu s Anatolskou pevnosťou oproti na Ázijskej strane Bosporu, slúžila na to, aby zabránila prípadnej pomoci Konštantínopolu pri dobývaní mesta.

Na Ázijskej strane mesta sa okrem pevnosti nachádza len pár historických miest k navštíveniu. Spomenúť možno palác Beylerbey, ktorý bol podobne ako Dolmabahçe postavený v európskom štýle a ktorý slúžil sultánom ako let-

S kapelou Mehter

Pred palácom Dolmabahçe

Pred Theodosiovými hradbami

né sídlo. Možno najznámejšia je tzv. Panenská veža, ktorá leží na malom ostrovčeku neďaleko ázijskej strany Istanbulu. Možno sa tam dostať loďou a vychutnať si výhľad na mesto.

Keď si chce človek oddýchnuť od mestského života, má možnosť navštíviť tzv. Princove ostrovy. Ostrovy patria stále pod Istanbul a pre návštevníkov sú prístupné štyri: Kınalıada, Burgazada, Heybeliada a Büyükdada. Lode tam idú z ktorýchkoľvek Istanbulských prístavov a možno tam navštíviť zaujímavé miesta (napríklad Teologická škola Halki na Heybeliade, na ktorej musí študovať každý, kto chce byť patriarcha), alebo v lete možno navštíviť pláže. Pre aktívnejších je možnosť zapožičať si bicykle a spraviť si túru po ostrove, prípadne okružnú cestu po ostrove v koči ťahanom koňmi. Motorové vozidlá sú tam zakázané.

Pre milovníkov histórie spomeniem ešte niektoré múzeá. V areáli palácu Topkapı sa nachádza vchod do archeologického múzea, ktoré osobne považujem za najlepšie archeologické múzeum, ktoré som videl, snáď s výnimkou Britského národného múzea. Možno tu nájsť pamiatky zo starovekej Mezopotámie, prípadne Chetitskej ríše, antického Grécka, Ríma, z obdobia Byzancie alebo Osmanskej ríše. Okrem toho stojí za to navštíviť vojenské múzeum, kde okrem zbraní a mnohých artefaktov možno navštíviť koncert vojenskej kapely Mehter. Pre milovníkov islamskej kultúry sa tu nachádza Múzeum islamského umenia, kde možno nájsť muzeálie z rôznych období a častí islamského sveta.

Samozrejme v meste sa nachádza oveľa viac múzeí a miest, ktoré nadchnú každého milovníka histórie. Problém je niekedy ich všetky v takom veľkom meste nájsť.

V Európe, ale predsa v Oriente

Spočiatku sme nevideli príliš veľký rozdiel medzi Istanbulom a európskymi krajinami. Jediné, čo nám hneď padlo do oka, bolo množstvo žien nosiacich Hijab (šatka, ktorou si zakrývajú vlasy), avšak nemôžeme ich nazvať majoritou, naopak, počet nezahalených žien oblečených ako Európanky ich vyvažoval. Ženy úplne zahalené, ktorým nie je vidieť tvár, sme videli celkom málo na to, že sme v moslimskej krajine. Až po nejakej dobe sme si začali všimnúť životný štýl Turkov. Osobne by som ich náтуру prirovnal k náture Gréckej alebo možno celkovo náro-

dom Stredozemného mora. Aj vo veľkomeste, akým je Istanbul, mnoho ľudí žije jednoduchým životom. Mnohí pracujú tvrdo, najmä majitelia reštaurácií, avšak bola na nich vidieť radosť a spokojnosť. Radosť, že sú zdraví a spokojnosť, že majú to, čo majú. S ľahkosťou a úsmevom žijú svoje životy a sú vďační za každý deň. Hlavná vec, ktorá nás na Turkoch zaujala, bola ich ochota pomôcť. Kedykoľvek sme sa v meste stratili alebo sme potrebovali niečo nájsť, ľudia sa nám snažili pomôcť ako len mohli, dokonca v mnohých prípadoch zanechali, čo robili a osobne nás zaviedli na miesto, na ktoré sme sa potrebovali dostať. Samozrejme pri kontakte s ľuďmi nastala jazyková bariéra, keďže hlavne väčšina ľudí tu neovláda cudzie jazyky. Najmä teda na začiatku nášho pobytu kedy sme ešte neovládali turecký jazyk ani na komunikačnej úrovni, no ako bolo spomenuté, obyvatelia mesta sa nám vždy snažili pomôcť najviac ako vedeli. Nikdy sme sa nestretol s nezáujmom, či neochotou pomôcť keď zistili, že sme cudzinci, práve naopak. Keď sme sa postupne naučil turecký jazyk, ľudia veľmi ocenili keď sme sa snažili ho využiť, ako sa hovorí v praxi, a vždy v dobrej nálade a s úprimným úsmevom nás za našu snahu odmenili či už nejakou zľavou alebo kúskom ovocia naviac. Keď započuli, že sa bavíme v našom rodnom jazyku, sami od seba za nami chodili a vypytovali sa nás odkiaľ pochádzame, vždy sme prehodili pár viet, a takáto príjemná konverzácia nám vedela zlepšiť vždy deň, či už sme sa nachádzali v autobuse, v metre či na lodi. Na čo sa človek však musí pripraviť pri svojej ceste do Istanbulu je preľudnenosť všade kam sa človek pozrie a navštívi. Preplnené autobusy, metrá a nekonečné zápchy sú tu na dennom poriadku. Ľudia to však vnímajú ako každodennú realitu a fakt, nie sú z toho v strese či nervózni, jednoducho to berú ako to je. Jazda v Istanbuli je skutočným malým dobrodružstvom, vodiči áut a autobusov si v podstate jazdia ako si zmyslia a nejaké dopravné predpisy tu nemajú veľkú váhu. Zaujímavé však je, že pri takomto štýle jazdenia sú tú dopravné nehody v podstate raritou. Ak sa aj náhodou nejaká vyskytne, nie je to nikdy nič vážne.

Na každom rohu ulice možno nájsť reštauráciu alebo podnik, kde si človek môže za „babku“ vychutnať klasický turecký čaj, alebo kávu. Takmer nikde mi nepodali zalievaný vrecúškový čaj, ale ich typický turecký čierny čaj, pripravovaný predpražením semienok a ich následným

varením.

Protiváhou toho je, že je zložité a drahé zohnať alkohol. Napriek tomu, že Turci môžu byť hrdí na svoje pivo značky Efes, vo väčšine podnikov s výnimkou turistických oblastí, ho človek nedostane. A keď už na podnik, kde by pivo podávali, natrafí, musí sa pripraviť na vysokú cenu.

Čo sa týka jedla, v podnikoch takmer nikde nezohnať jedlá typické pre Európu. Naproti tomu si možno vychutnať mnohé špeciality miestnej kuchyne. Základom takmer každého hlavného jedla je ryža. S ňou leží na tanieri na ohni upražená paradajka a paprika. K tomu sa ešte podáva aj typický turecký chlieb pita. Z hlavného jedla má človek na výber množstvo vecí. Môže si vychutnať pikantný kebab Adana, prípadne pre tých, ktorí pikantné jedlo nemusia, je tu kebab Urfa. Oba druhy sú pripravované z jahňacieho mäsa. Z jahňaciny si možno vychutnať aj jahňacie srdce a mnohé ďalšie špeciality. Pre milovníkov kuracieho mäsa sú tu na prírodno usmažené kuracie kúsky. Pre vegetariánov alebo tých, ktorí nemajú chuť na mäso, možno odporučiť tzv. Pide, čo by som s veľkým odstupom nazval tureckou pizzou. Dobré jedlo sa zvyčajne zapíja Ayranom, čo by som prirovnal k našej žinčici.

Nočný život v Istanbule je úžasný. Či už človek

preferuje rock n' roll, reggae, country či disko hudbu, každý si príde na svoje. Stovky klubov a barov nachádzajúcich sa v Istanbule dáva možnosť každému, kto sa rozhodne vyjsť večer do ulíc priestor nájsť si pre neho to pravé a baviť sa do neskorých ranných hodín. Pre študentov sú tu organizované študentské párty, kde má človek možnosť spoznať ľudí z celého sveta.

Kam z mesta

Treba však povedať, že Turecko nie je iba Istanbul. Respektíve mnohokrát sme sa mohli stretnúť s názorom, že Istanbul je akoby samostatná entita v rámci Turecka. Napriek tomu, že samotné mesto má toho veľa čo ponúknuť, niekedy má človek nutkanie utiecť od ruchu veľkomesta. Práve tomu môžu pomôcť rôzne skupiny a organizácie zamerané pre študentov, najmä tých zahraničných. Možno spomenúť organizácie Istanbul Student Life alebo The Best Travel Life, ktoré okrem organizovania rôznych „párty“ a ďalších akcií, organizujú aj zájazdy do rôznych častí Turecka. Každý semester je každou organizáciou organizovaný výlet do Kappadokie, kde si ľudia môžu pozrieť netradičné krásy prírody a zároveň aj historických miest. Ďalšou stálou destináciou je Izmir a jeho

Ortaköy a Bosporský most

Pláž Kilios pri Čiernom mori

S učiteľom Turečtiny

S docentom Extremerom

S kurdským spolužiakom

okolie, vrátanie návštevy ruín antického mesta Efes alebo prírodných horúcich prameňov Pamukkale. Samozrejme, toto nie sú jediné destinácie. V lete bola možnosť navštíviť trojdňovú párty v meste Bodrum, alebo ísť na juh krajiny k mestu Antalya a vychutnať si prírodu v národnom parku Olympos.

Samozrejme, pre odvážnejších je možnosť sa zobrať a cestovať na vlastnú päsť. Takto sme sa s pár priateľmi zobrali do mesta Çanakkale, odkiaľ sme navštívili ruiny starodávneho mesta Trója. Pre milovníkov novších dejín je možnosť navštíviť na druhej strane Dardanel aj miesta, kde za prvej svetovej vojny prebiehala bitka o Galipoly. Ešte spomeniem aj svoj (Filip) výlet do mesta Bursa, ktoré je známe, že to bolo prvým hlavným mestom Osmanskej ríše. Z Istanbulu ide z viacerých prístavov loď cez Marmarské more, ktorou sa možno do Bursy najrýchlejšie dostať.

Okrem toho sme zažili aj výlet organizovaný našou univerzitou, respektíve katedrou, do mesta Iznik, ktoré bolo v minulosti známe ako Nicaea. V rámci jednodňového výletu sme mali možnosť navštíviť ďalšie antické mesto s odborníkmi, ktorí nám mali k tomu čo povedať.

Škola v zahraničí

Niečo málo slov pre študentov, ktorí by v budúcnosti chceli nasledovať naše stopy a rozmýšľajú o Erazme v Istanbule. Univerzita Fatih, s ktorou má naša univerzita partnerskú zmluvu,

je univerzita s najväčším počtom zahraničných študentov v Istanbule, takže o kontakty a priateľstvá z celého sveta nebude nuda. Univerzita ponúka svojim študentom množstvo zaujímavých prednášok a seminárov zo všetkých oblastí, vyučujúci pristupujú k svojim študentom priateľsky a otvorene, kedykoľvek ochotní podať pomocnú ruku. Z vlastnej skúsenosti môžeme povedať, že vedenia prednášok, výklad učiva či správanie sa voči študentom bolo na veľmi vysokej, no stále priateľskej úrovni a sme veľmi radi, že sme využili túto príležitosť a mohli sme spoznať plno nových ľudí a kontaktov, či už z radov pedagogických alebo študentských, ktoré nám určite môžu pomôcť v našom ďalšom živote.

Čo by sme chceli povedať prípadným ďalším študentom, ktorí rozmýšľajú o Erazme v Istanbule podobne ako sme rozmýšľali my? Neváhať! Jednoznačne prekonať strach a pochybnosti a vybrať sa do mesta plné krás a histórie. Spoznať nových ľudí, spolužiakov, profesorov a zažiť aspoň na krátky čas život veľkomesta. Máte možnosť spoznať novú krajinu, kultúru, kuchyňu a ľudí. Nadobudnúť nové poznatky v oblasti štúdia a kontakty s ľuďmi, ktorých by ste v veľkou pravdepodobnosťou nikdy nespoznali. Ak by sme mali teda v skratke zhrnúť krásu a hodnotu Istanbulu do jednej vety, použili by sme slová jedného z najväčších svetových politikov a generálov všetkých čias, Napoleona Bonaparta: „*Ak by celý svet bol jednou krajinou, Istanbul by bol jej hlavným mestom!*“

Modrá mešita

TEST ZO SLOVENSKÝCH DEJÍN

Otestuj si svoje vedomosti zo slovenských dejín prostredníctvom týchto desiatich otázok.

- Koho si vybral za svojho nástupcu arcibiskup Metod po svojej smrti?
a) Wichinga
b) Gorazda
c) Nauma
d) Konštantína
- Ako zomrel uhorský kráľ Ladislav IV. Kumánsky?
a) Bol zavraždený Kumánmi
b) Utopil sa
c) Zomrel na následky zranení z bitky
d) Bol zavraždený Čechmi
- Ktorá krajina najviac podporovala Anjouovcov na uhorskom tróne?
a) České kráľovstvo
b) Poľské kráľovstvo
c) Svätá ríša rímska
d) Pápežský štát
- Počas vlády ktorého panovníka plienili územie dnešného Slovenska husiti?
a) Albrechta Habsburského
b) Ľudovíta I. Veľkého
c) Žigmunda Luxemburského
d) Karola II. Malého
- Počas ktorého protihabsburského povstania zavraždili v Košiciach dvoch jezuitov a jedného ostrihonského kanonika, ktorí sú známi ako košickí mučeníci?
a) Štefana Bočkaja
b) Jána I. Rákociho
c) Petra Časára
d) Gabriela Betlena
- V ktorom slovenskom meste bol popravený zbojnícky kapitán Juraj Jánošík?
a) V Liptovskom sv. Mikuláši
b) V Turčianskom sv. Martine
c) V Košiciach
d) V Banskej Štiavnici
- Ktorý uhorský ministerský predseda zrušil Maticu slovenskú?
a) František Deák
b) Kálmán Tisza
c) Béla Wenckheim
d) István Bittó
- Po ktorej bitke na Ukrajine povolila ruská vláda nábor československého zahraničného vojska na svojom území?
a) Pri Kyjeve
b) Pri Lvove
c) Pri Zborove
d) Pri Sevastopole
- Ako sa nazývalo vojensko-politické spojenectvo Československa, Juhoslávie a Rumunska?
a) Vyšehradská trojka
b) Malé spojenectvo
c) Malý pakt
d) Malá dohoda
- Kde sídlila Československá vláda Národného frontu pred tým ako sa presunula do Bratislavy v máji 1945?
a) V Košiciach
b) V Bardejove
c) V Martine
d) V Londýne

Správne odpovede: 1b; 2a; 3d; 4c; 5d; 6a; 7b; 8c; 9d; 10a.

Zostavil: Jozef Voříšek

LVIA

